ANαliZA

časopis za kritično misel

Letnik 1, številka 3-4, december 1997 · ISSN 1408-2969

METAFORA

Nenad Miščević

Pojmovne metafore in njihova semantika

Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

Citiranje: Nenad Miščević, »Pojmovne metafore in njihova semantika«, *Analiza: časopis za kritično misel* 1, št. 3-4 (1997): 63–71.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

Elektronska različica je bila leta 2026 rekonstruirana iz izvirnih stavnih datotek in preverjena s tiskano izdajo. Številke strani ustrezajo tiskani izdaji; prelomi strani znotraj prispevka se lahko nekoliko razlikujejo.

Nenad Miščević
Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

POJMOVNE METAFORE IN NJIHOVA SEMANTIKA

V svoji knjigi se Kante ukvarja bolj s pojmovno kot z besedno metaforo. Temu zanimanju za pojmovno metaforo se pridružujem tudi jaz in zastavljam vprašanje, kako slednjo označiti. Predlagam in na kratko zagovarjam razlago, po kateri se v značilni pojmovni metafori pojem prenosnika uporablja za to, da kaže - ali včasih celo tvori - nov pojem-vsebino, ki je ustrezno povezan s starim pojmom in s prenosnikom. Ob domnevi, da je referent bistven za pojem, je to edini neparadoksen način dojemanja pojmovne metafore.

Ključne besede: pojmovna metafora, besedna metafora, referent.

> Končno imamo pred seboj prvo slovensko filozofsko knjigo o metaforah, ki nam ponuja obilico snovi in nekatere izzivalne misli. Moj namen ni predstaviti njene ocene, temveč želim izraziti spoštovanje njeni inspiracijski moči. Kante se v svojem delu giba od tradicionalnega gledišča, ki pojmuje metaforo predvsem kot jezikovno sredstvo k novejšemu, ki pa vidi metaforo kot pojmovni pojav. Slednje je tudi moje izhodišče.

I

> Domnevam, da je metafora (v vsaj enem pomembnem pogledu) stvar pojmov in njihovih medsebojnih odnosov. Vztrajal bom pri tradicionalni terminologiji in ločeval med vsebino [*tenor*] in prenosnikom [*vehicle*]: v metafori *ljubezen-je-potovanje* je ljubezen vsebina in potovanje prenosnik. Poskušal se bom osrediniti na raven pojmov in bom štel, da sta vsebina in prenosnik vsaj včasih pojma, kar pomeni, da je metafora pojmovna. Moje izhodiščno vprašanje je: Kako naj opišemo pojmovno metaforo? S katerimi besedami bi opisali kognitivno dogajanje? Trenutno stanje razprave ponuja nekoliko zmedeno sliko. Avtorji govorijo o “dojemanju pojma” preko metafore in se tako približajo govorjenju o konceptualizaciji pojma (Lakoff). Na pojme se pogosto nanašajo - v isti sapi - kot na analogne besedam in kot na analogne pomenom besed. Dodatni vir nejasnosti je nediferencirano govorjenje o “pojmovni domeni”...

Kako naj razmišljamo o pojmih?

Na začetku se je treba odločiti o dveh vprašanjih: o statusu samih pojmov (znak proti pomenu) in statusu pojmovnih povezav (lokalizem proti holizmu).

Pojmi niso besedni izrazi, temveč so:

a) *reprezentacije* v jeziku misli, domnevno nevralna koda, ali

b) *vsebine*-pomeni predstav, včasih opisani kot "način predstavitve", ali

c) *spretnosti*, spoznavne zmožnosti ali nekakšni deli vednosti-kako, ali

d) same *lastnosti*, pogosto dojete platonistično.

Za razpravo o metaforah je točka d) nesprejemljiva in točka c) dokaj čudna. Naj torej ostanem pri ostalih dveh in ju vsako posebej tudi komentiram.

a) Pojme kot *reprezentacije* pogosto prikazujejo kot datoteke. Zamislite si dani pojem-reprezentacijo, recimo "LJUBEZEN", kot datoteko z naslovom "LJUBEZEN", ki vsebuje poddatoteke in končno tudi dokumente, ki podrobno razložijo opis ljubezni lastnika te datoteke. Ena izmed poddatotek je lahko "EROTIČNA LJUBEZEN", druga pa "STARŠEVSKA LJUBEZEN". Poddatoteka lahko podrobno razloži, kakšen je poseben stereotip ljubezni pri nekom. Datoteka vsebuje tudi kazalce na druge datoteke, kot so "SPOLNOST", "ROMANTIKA 19. STOLETJA V KNJIŽEVNOSTI IN GLASBI", "POROKA" in "PISMO KORINČANOM".

b) Pojmi kot *vsebine* ali kot pomeni reprezentacij. Predstavljajte si jih kot pomene zgodbe, povedane v datoteki. Ena od klasičnih poti njihovega dojemanja so način dojemanja lastnika datoteke ali pa načini predstavitve posameznih elementov (domnevno) v svetu. Pojem-vsebina LJUBEZEN (vsebine bom označeval z velikimi tiskanimi črkami) je način razumevanja čustva ljubezni.

V nadaljevanju se bo izraz *"pojem" nanašal na pojem-vsebino*. Ko bom besedo uporabljal v smislu reprezentacije (datoteke), bom to tudi izrecno povedal. Pojmovna metafora povezuje reprezentacije in vsebine: "ljubezen-je-potovanje" vsekakor povezuje uporabnikov pojem-vsebino LJUBEZEN z njegovim pojmom-vsebino POTOVANJE; to se domnevno dogaja v nekem mentalnem jeziku, v katerem sta uporabljeni pojmovni reprezentaciji za oba pojma.

V nadaljevanju bom obdelal notranjo zgradbo pojma-vsebine. (Predpostavljam, v nasprotju s Fodorjem, da imajo pojmi notranjo semantično zgradbo). Vzemimo na primer besedo LISJAK: glede na zgradbo se povezuje z besedo LISICA in SAMEC, vendar pa ne z ZVIT, četudi bi povezava z ZVIT lahko bila močne narave. Predlagam, da predpostavljamo, kar se imenuje lokalistično (zmerno holistično) pojmovanje: nekatere povezave so za dan pojem bistvene, nekatere pa ne. Predpostavljam, da bistvene povezave določajo referenco in da je sprememba reference ravno sprememba pojma.

Sedaj bomo vpeljali še dodaten strokovni pojem. Poimenujmo snope, ki izražajo povezave, "pojmovanja": na primer propozicije, da so lisjaki lisice in da so lisjaki samci, tvorijo pojmovanje. Takšno pojmovanje je bistveno za pojem LISJAK. Dru-

go pojmovanje, da so lisjaki zviti, ni bistveno, vendar kljub temu trdno povezano s pojmom LISJAK (predstavniki radikalnega holizma zanikajo kakršnokoli semantično razliko med obema).

Predstavljajte si reprezentacije pojmovanj danega pojma kot poddatoteke pojma-datoteke. Ena poddatoteka lisjaka lahko vsebuje definicijsko pojmovanje (lisica+samec), druga pa stereotipsko pojmovanje (zvit, krut, jé piščance).

II

Za uvedbo svojega primera bom opisal kratko zgodbo, ki sem jo nekoliko oblikoval po znanem primeru računalniške metafore in namen katere je večja raznolikost.

Zgodba se dogaja pred približno pol stoletja, ko so bili ljudje še blaženi v svojem nepoznavanju kognitivne znanosti. Jane se pritožuje svoji prijateljici glede Billa, privlačnega kolega v pisarni: "Bill me sploh ne opazi kot žensko, v pisarni je preprosto slep za takšne stvari. Veš, v glavi ima te ločene predale, enega za delo, drugega za romanco in na svojo nesrečo sem pač pristala v napačnem predalu."

Po mojem mnenju se Jane s svojim hipotetičnim metaforičnim pojmom "PREDAL-V-GLAVI" posreči nanašati na nekaj pomembnega v Billovem duhu. Če gledamo z našega stališča, je Jane s podrobnim opazovanjem in intuicijo uganila, da v Billovi glavi obstajajo zaprti podsistemi, ki jih danes imenujemo kognitivni moduli oz. bolj natančno modul za pozornost. V nadaljevanju bo to moj glavni primer. Osredinil se bom na to izrazito tvorno in kognitivno plodno vrsto pojmovne metafore. Te metafore so osrednjega pomena v znanosti, zdravem razumu in celo teologiji. Sedaj lahko z uporabo našega primera oblikujemo osrednje vprašanje.

Kakšen pojem predstavlja izraz "predal-v-glavi-nekoga"? Ali predstavlja isti stari pojem kot začetni pojem-prenosnik, dobesedni "predal-star"? Po mojem mnenju predstavlja izraz nov pojem, ki ga imenujem "PREDAL-V-GLAVI-NEKOGA" in je izpeljan iz starega pojma PREDAL. Moj pogled na dogajanje je sledeč: Jane je (spontano) ustvarila ogrodje novega pojmovanja, ki opisuje nekaj mentalnega, domnevno snop Billovih interesov, ki vodijo njegovo pozornost, morda celo njegovo zaznavanje in sklepanje. Ta snop filtrira določene informacije (recimo informacije o poslovnih vidikih) in blokira nekatere druge (tiste o spolni privlačnosti ali možnem partnerju). Glede na Jane in njene interese je dramatična stran snopa njegova *nepredirnost* za informacije, ki jih želi sporočiti Billu. (Karakterizacija je očitno funkcionalna). Ogrodje pojmovanja je sposojeno od osrednjega pojmovanja, ki sestavlja pojem PREDAL, to je, iz podmnožice funkcionalnih značilnosti predala. Z dodajanjem spreminjevalca V-GLAVI-NEKOGA se je Jane posrečilo nanašati na novo vsebino, na *novo vrsto stvari*, ki ni neposredno povezana s pravim predalom. Rezultat tega je drugačno pojmovanje s pravim novim referentom, kar zadostuje za tvorbo novega pojma. Če to izrazimo v okviru datoteke, je tisto, kar se je zgodilo, to, da se je nabralo dovolj gradiva posebne vrste za odprtje nove datoteke. Ta datoteka ima naslov "PREDAL-V-GLAVI-NEKOGA" in vsebuje opis funkcionalne vloge stvari, njeno nepredirnost in njeno vlogo pri filtriranju informacij. Prav tako

vsebuje kazalce na staro datoteko "PREDAL" in morda tudi na datoteke človeškega obnašanja (dvorjenje, navade na zmenku in podobno). Tukaj opozarjamo, da nam ni treba govoriti o velikih pojmovnih domenah, recimo o tem, kar obstaja v svetu in v duhu, o preslikavi misli, ki sta preslikani druga na drugo. Prenesenih je bilo le nekaj značilnosti in to je vse. Govor o pojmovanju je bolj ekonomičen kot govor o domenah.

Pojem PREDAL-V-GLAVI-NEKOGA še ni opremljen z običajnimi značilnostmi, saj manjkata dve spoštovanja vredni kvaliteti: prvič, popolnost. Pojem je odprt za nove karakterizacije, ki se lahko izkažejo kot zanj zelo pomembne. (Zahvaljujem se R. Boydu, ki me je na to opozoril). Prav tako pojem še ni pridobil nobenega od ne-bistvenih pojmovanj - satelite okrog osrednjega jedra nepredirnosti in filtriranja -, ki so značilni za zrele človeške pojme. Drugič, pojem (še) ni leksikaliziran: nosi samo metaforično ime. Šele veliko kasneje se pojavi Fodor in si izmisli izraz "mentalni modul" [*mental module*], in tako je pojem krščen.

To stališče - po katerem pojem-prenosnik služi za kazanje na popolnoma nov pojem-vsebino - bom zagovarjal tako, da ga bom primerjal z njegovimi glavnimi možnimi tekmeci. Obstajajo naslednje možnosti:

(1) Sam pojem-prenosnik predstavlja novega referenta, modul (besedni izraz predstavlja star pojem).

(2) Pojem-prenosnik predstavlja pojem-vsebino. En pomen (PREDAL) izraža drugega (MODUL).

(3) Izraz predstavlja nekoliko spremenjen star pojem (še vedno v grobem identičen s starim). Star pojem predstavlja konkretne lesene ali kovinske predale, nov pa predstavlja funkcionalne predale. Star in nov pojem sta v približno isti relaciji kot naiven pojem vode in znanstven pojem vode.

Alternativa (1) problem samo ponovi: kako lahko pojem (PREDAL) legitimno predstavlja objekt (na primer modul), ki ni njegov primerek? To očitno ni izhodiščna teza.

Premislimo možnost (2), ki je videti najbolj konzervativna, nekaterim ljudem pa tudi najbolj naravna, saj je analogna tradicionalno razumljenim besednim metaforam: en izraz "stoji namesto" drugega. Ena različica te možnosti se izrazito kaže v zapletenem predlogu Eve F. Kittayeve (Kittay, 1995). Kittayeva označi metaforičen pomen kot "pomen drugega reda" [*second order meaning*] (Kittay, 1995: 94). S tem, da sprejema pomene kot načine predstavitve in uporablja "temo" [*topic*] kot izraz za vsebino, piše:

"… pomen izraza prenosnik je način predstavitve, vendar pa ni predstavljen referent prenosnika, temveč tema metafore … Tema je tisto, kar je bilo predstavljeno s pomenom izraza prenosnik. Vendar pa tema ni referent; splošno gledano so izraz ali izrazi tisti, ki se nanašajo na kakšen objekt ali bitnost v svetu, sam pomen teme pa je način predstavitve referenta." (Kittay, 1995: 95)

To je uradna formulacija njenega stališča (od katerega se tu in tam oddalji), ki trdi, če povzamemo dobesedno, da se pojem (način predstavitve) prenosnika nana-

ša na izraz-vsebino. Poglejmo, kako to stališče karakterizira oba primera, našega in primer Kittayeve:

	SPLOŠNA STRUKTURA	PRVI PRIMER	DRUGI PRIMER
PREDSTAVITVENA STVAR	**pojem** prenosnik (=način predstavitve) se nanaša na	**pojem** PREDAL se nanaša na	**pojem** VOLK se nanaša na
PREDSTAVLJENA STVAR	**izraz** *vsebina* (tema)	**izraz** "*modul*"	**izraz** "*človek*"

Kako naj si to razlagamo? En zelo nesprejemljiv vidik tega stališča je izbira vrste predstavljene stvari, namreč besed ali izrazov. Je možno, da je predstavljena stvar, izražena z metaforo "Človek je volk", beseda "človek" in ne ljudje ali pojem ČLOVEK? To bi pomenilo, da metafora ni le v besedah, temveč tudi *o besedah*. To je resnično čudno gledišče.

Naslednja težava je v izbiri predstavitvene stvari, to je načinu predstavitve. To gledišče nakazuje, da je način predstavitve (neke vrste) stvari *ločljiv* od stvari, ki jo predstavlja: način predstavitve predala je lahko ločen od predala in prilepljen na nekaj drugega (modul). Vprašanje je, ali so tako avtonomni načini predstavitve sploh smiselni? Ali lahko ločimo način, kako razmišljamo o nekom ali nečem (recimo prijatelju), in potem s takšnim ločenim "načinom, kako razmišljamo" o nečem drugem, označimo drugo stvar? To deluje nekoliko nesmiselno. Kakšen je moj "način razmišljanja o Petru", neodvisno od tega, da je to razmišljanje o Petru?

Lahko poskusimo popraviti vsaj prvo nesprejemljivost in si izmislimo avtorico Kittayevo*, ki vzame za predstavljeno stvar spet pojem ali način predstavitve, vendar predstavitve vsebine.

	SPLOŠNA STRUKTURA	PRVI PRIMER	DRUGI PRIMER
PREDSTAVITVENA STVAR	**pojem** prenosnik (=način predstavitve) se nanaša na	**pojem** PREDAL se nanaša na	**pojem** VOLK se nanaša na
PREDSTAVLJENA STVAR	**pojem** *vsebina* (tema)	**pojem** "*modul*"	**pojem** "*človek*"

Po mojem je ta tabela dosti bolj verjetna kot prva in ustreza določenim stvarem, ki jih dejansko Kittayeva trdi. Še vedno pa ji ne uspe rešiti drugega problema: Če rečemo, da ena vsebina-pomen predstavlja drugo, rečemo, da en pomen pomeni

drugega. Sam ne poznam nobene razlage "pomena", ki bi dopustila osmisliti to obliko besed. Vsebine so v bistvu pomeni, torej je sprememba pomena sprememba vsebine. Ideja, da ena vsebina predstavlja drugo, je absurdna.

Zakaj se torej alternativa (2) zdi tako privlačna? Njena privlačnost je posledica zamenjevanja med znakom, reprezentacijo in tistim, namesto česar stoji. Ko naivno trdimo, da en pojem P_1 predstavlja drugega, P_2, mislimo s P_1 pojem - reprezentacijo (analogno besedni reprezentaciji) in s P_2 pojmovno vsebino.[1] Ta dvoumnost skriva v sebi absurdnost predloga. (Stvari so še hujše za spretnosti. Da ena prepoznavna spretnost predstavlja drugo spretnost, je enostavno nesmiselno.) Alternativa (2) je potem izključena.

Pretehtajmo sedaj alternativo (3), ki nas popelje na spolzki teren. Koliko se lahko pojem spremeni in še vedno ostane isti pojem? Mnenja o tem se zelo razlikujejo. Vzemimo, na primer, VODO. Eden od glavnih razlogov, morda celo *glavni* razlog za to, da naivne in znanstvene pojme štejemo kot utelešenja istega pojma, je *istost referenta* (oz. pogojev zadovoljitve, če vzamemo bolj natančno formulacijo). Oboji predstavljajo vodo in referenca (ali zadovoljitev) je odločilna za pojme (ali vsaj za njihovo uporabo: vsekakor jih primarno uporabljamo za govorjenje o stvareh, torej nam je pomembno, katere stvari izberejo). Tukaj lahko sklepamo, da je identiteta reference nujna vsaj za identiteto pojmov (*glej* Devitt, 1996). Če nanesemo kriterij istosti reference na naše metaforične izraze, postane očitno, da se ne nanašajo na isti pojem. Referenti od PREDALA-STAREGA in od PREDALA-V-GLAVI-NEKOGA so preprosto različni in tako sta tudi oba pojma različna, kar nas pripelje do naše alternative.

S tem ko smo izločili vse tri alternative, smo spet pri našem stališču, (opažam, da se tudi Kittayeva sama včasih zelo približa temu, na primer, ko piše o "novem pomenu", ki vznikne iz metafore; po njenem pri interpretaciji metafore "pripišemo pomen rezultatu delovanja besed skupaj z določenimi kontekstnimi situacijami" (str. 100) in "pomen je tisti, ki vznikne, ko obstaja več kot ena vsebinska raven" (str. 96). Nov pomen bi torej moral biti identičen novemu načinu predstavitve ali pojmu, kar se popolnoma ujema z našim stališčem. Kittayevo večkrat vodi - kot bi rekel Aristotel z njegovo značilno skromnostjo, ko pride do propagiranja njegovih lastnih pogledov - "sila same resnice", da soglaša s pravim pogledom). Če povzamemo, metaforičen pojem je v primerih, kot je PREDAL, nov samostojen pojem, ustvarjen z interakcijo nekaterih starih pojmov.

III

Naš naslednji korak se tiče metafor, kot je *ljubezen-je-potovanje*, ki povzroči, da

[1] Kakorkoli, pojmi niso besedni izrazi, temveč so:
a) *reprezentacije* v jeziku misli, domnevno nevralna koda, ali
b) *vsebine*-pomeni predstav, včasih opisani kot "način predstavitve", ali
c) *spretnosti*, spoznavne zmožnosti ali nekakšni deli vednosti-kako, ali
d) *univerzalije*, platonske lastnosti.
Do samih reprezentacij nimamo dostopa (razen do njihovih besednih oblik) in tako ni možno neposredno povedati, katera reprezentacija je uporabljena v metafori.
Kar zadeva naturalistične kandidate, nam ostanejo vsebine (in spretnosti), in univerzalije. Ideja, da lahko Jane povzroči, da bi same univerzalije predstavljale druge univerzalije, je vsekakor neverjetna. Torej ostanejo vsebine-pomeni in spretnosti.

ljubezen vidimo "v okviru" potovanja. Ukvarja se s tistimi tvornimi metaforami, ki niso tako dramatično inovativne kot one, o katerih smo pravkar razpravljali, in ne tvorijo popolnoma novih pojmov, vendar pa omogočajo njihovemu uporabniku, če uporabimo običajen opis, da "vidi pojem iz ene domene v okviru pojmov druge".

Najpreprostejša karakterizacija je v okviru realnih stvari in njihovih (resničnih ali zamišljenih) lastnosti: uporabnik vidi ljubezen v okviru potovanja. (Takšna preprosta karakterizacija je resnično zelo potrebna, saj pokriva, na primer, znano metaforo *Julija-je-sonce*, zaradi katere vidimo osebo, ne pojem, "v okviru" neke druge stvari, tukaj sonca.) V kakšnem odnosu naj bodo uporabnikovi pojmi, da bi dovoljevali izvršitev takega mojstrskega dela? Pretehtajmo nekaj predlaganih kandidatov. "Videti pojem v okviru drugega pojma" ni nič drugega kot precej nejasna - čeprav prijetna in vzpodbudna - slika, "konceptualizacija pojma" pa je nesmisel, (ki očitno predpostavlja obstoj ne-konceptualiziranih pojmov). "Razumevanje pojma s pomočjo drugih pojmov" je preveč splošno, saj pokriva tudi nerelevantne primere, na primer, razumevanje pojma MESOJEDEC s pomočjo JESTI in MESO, kar ne vsebuje ničesar metaforičnega. Še več, iskanje formulacije mora pokrivati tudi Julija-primer, v katerem se pojem-sonce tiče Julije in ne drugega pojma (ne moremo predpostavljati, da ima Romeo individualen pojem-JULIJA). Očitno je potrebno še dodatno delo.

Sledi oris predloga, kjer bom uporabljal primer *ljubezen-je-potovanje*. Zamislimo si začetno situacijo, v kateri se o ljubezni še ni razmišljalo v okviru potovanja. Bodoči uporabnik (in izumitelj) metafore ima na tej stopnji nek pojem o bodoči vsebini, LJUBEZNI, ki domnevno zajema osrednje, bistveno pojmovanje (ki določa njegovo referenco, to je, katero čustvo velja za ljubezen), in nekaj s tem povezanih pojmovanj. Ima tudi neko pojmovanje (pojmovanja) o potovanju. Tako začne razmišljati o svoji ljubezni do partnerja kot o skupnemu potovanju in na določeni točki posploši to na vse primere ljubezni. Kaj se dogaja? Strinjam se z Lakoffom v domnevi, da uporabnik *izlušči vzorec*, ki je skupen njegovemu pojmovanju ljubezni (vsebina) in potovanja (prenosnik). (Vendar se vzdržim pri sklicevanja na obsežna področja.) Recimo, da sta obe stvari skupno podjetje s ciljem; obe pa sta taki, da lahko uživamo v samem procesu, še pred prihodom na cilj. Te začetne podobnosti narekujejo novo iskanje. Bodočemu uporabniku postane očitna druga značilnost ljubezni - recimo, njena nagnjenost k nepredvidljivim nesrečam -, ki je skupna s potovanjem. Rezultat je nov pogled na ljubezen; v našem načinu izražanja, novo pojmovanje. V okviru datoteke je to nova poddatoteka datoteke z naslovom "LJUBEZEN".

Naj posplošim. Tvorec - in kasneje uporabniki - izhaja iz nekega *pojmovanja-vsebine* PV in nekega *pojmovanja-prenosnika* PP. Opazi skupen vzorec, ki je bolj jasen znotraj PP kakor znotraj PV in začne z gradnjo novega sistematičnega pojmovanja vsebine (LJUBEZEN), imenujmo ga *novo pojmovanje vsebine* NPV. NPV vsebuje tiste (domnevne) značilnosti vsebine, ki so (mislimo, da so) skupne s prenosnikom: NPV karakterizira vsebino v okviru takšnih značilnosti. Nekatera NPV so zelo odprta in nedokončana in dopuščajo modifikacije, ki so del pojmovanja-prenosnika. To se ujema z idejo tistih, kot sta Blackburn in Boyd, ki vztrajajo na

trajnem tvornem potencialu metafor.

Predlog se ne dotakne tega, kako osrednja so uporabljena in tvorjena pojmovanja. Pušča možnost, da je NPV osrednje za vsebino. V tem primeru NPV tvori nov pojem, ne pa podrejenega pojmovanja, ki je povezano z nekim starim pojmom-vsebino, in tako se približamo različici tvorne metafore PREDAL-V-GLAVI. Je fleksibilen tudi glede "velikosti" pojmovanja in kompleksnosti pojmovnih povezav; dopušča dokaj preprosto preslikavo posameznih značilnosti, kakor tudi globalno preslikavo med obsežnimi pojmovnimi domenami.

Predlog lahko brez problemov nanesemo tudi na primer Julije, ne da bi priklicali dvomljive individualne pojme. Sugerira, da Romeo tvori - ali posodobi - pojmovanje (ne pojem), ki je povezano z njegovo reprezentacijo (verjetno ne-pojmovnim mentalnim "imenom") Julije. Tako NPV je lahko zelo bogato in kompleksno. Vrnimo se k lisjaku oz. lisici in se spomnimo Janačkove opere "Zvita majhna lisica": če se vrnemo v zgodovino, je skladatelj morda razmišljal o njegovi dragi Kamili na način lisice ("Kamila je majhna zvita lisica"), a poslušalec mora slišati in razumeti celotno opero, da lahko razbere, katero pojmovanje je bilo mišljeno.

Naj povzamem: v pojmovni metafori se nova pojmovanja tvorijo na podlagi starih. Najpogosteje novo pojmovanje izbere staregа referenta (vsebino) in ga karakterizira na nov, informativen in zanimiv način. Včasih novo pojmovanje naleti na novega referenta (novo vrsto referenta): to je primer odkritja z metaforo in tukaj lahko govorimo o tvorbi popolnoma novega pojma(-vsebine).

prevedla Mojca Primorac

Conceptual Metaphors and Their Semantics

In his book Kante is more interested in conceptual metaphor than in the verbal one. I join his interest and raise the question how to characterize the former. I propose and briefly defend the account according to which in typical conceptual metaphor the vehicle concept serves to point to--or sometimes even generate--a new tenor-concept, relevantly related to the old one and to the vehicle. Assuming that referent is essential to concept, this is the only non-paradoxical way of conceiving conceptual metaphor.

Keywords: conceptual metaphor, verbal metaphor, referent.

Literatura

Devitt, M. (1996). *Coming to our senses*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kittay, E.F., (1995). "Metaphor as rearranging the furniture of the mind", v Z. Radman (ur.), *From a Metaphorical Point of View*, Berlin in New York, W. de Gruyter.

Lakoff, G. (1994). "What is Metaphor", v J. A. Barnden in K. J. Holyoak (ur.), *Advances in Connectionist and Neural Computation and Theory*, 3. zv., Norwood, N. J., Ablex.